

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 34. štev. „Slov. Gospodarja“.

L. 1889.

22. avgusta.

Štev. 8.

Sadjereja in česa je potreba, da nam bode koristna.

(Spisal Fr. Matijašič.)

Kolike važnosti da je sadjereja za nas, ne more se zadosti mnogokrat opomniti, vendar je treba pomisliti samo na to, da je ravno le edina sadjereja ona stroka gospodarstva, katera nam daje sredstvo v roke, od naših zemljišč dohodke pridobivati, kakoršnjih v naših sedanjih gospodarskih razmerah ne moremo na kak drug način in s katero drugo stroko gospodarstva nikakor doseči. Opomniti hočem tudi, da nas oskrbovanje sadnega drevja — razun, kar stane drevo in sajenje — stane zelo malo, ter se bodo tudi ti izdatki s časom znižali s tem, da bodo drevesa postala cenejša.

Ker pri nas imamo vseskozi le tako imenovana visokodebelna drevesa, t. j. taka, ki imajo do 2 m. visoko deblo, za to moremo pod njimi gojiti travnike ali druge poljske sadeže in odpade tudi nam s sadjerejo le malo, ali celo nič zemlje za poljedelstvo, ni treba nam tedaj tudi za sadjerejo porabljene zemlje ceniti visoko, ter ako k zadnjemu tudi les, katerega nam zapusti umrlo drevo za kurjavo ali tudi za kako drugo porabo, vzamemo v račun kot dohodek, smemo reči, da so dohodki, ki nam prihajajo iz sadjereje, skoraj čisti dohodki.

Vže iz teh vzrokov samih mora tedaj vsak pameten človek, in tak, kateri želi našemu kmetu, kateremu se sedanji čas zares huda godi, količkaj pomagati, mora mu svetovati, naj se vestno poprime sadjereje.

Žal, da se ravno takih ljudi ne najde mnogo, a še manj takih, kateri bi kmetu dajali tudi pametne nasvete. In ravno to je po mojem mnenju največja ovira za sadjerejo! Še redkeje pa se pripeti, da bi oni, kateri še hočejo svetovati kaj, mogli tudi djanski pokazati, kako je to ali uno razumeti, in če tak pri tem ni dosti spreten in vaje, ne bo se mu delo po volji posrečilo, še manj pa je s tem prepričal priprostega kmeta, ker ta, videč, da se unemu delo ni posrečilo, nema več zaupanja vanj. Ali ravno to je glavna reč pri kmetu, da on ima do onih, ki ga hočejo česa učiti, popolno zaupanje, ter da se vse, kar se mu priporoča, tudi praktično pokaže, tako, da on vidi uspeh tega dela, ker drugače ne veruje na nj, temveč ostane pri svoji stari navadi. To pa šicer tudi ni vsikdar najneumnejše.

Poznajoč dobro te lastnosti kmeta, skrbel in želel sem pri mojih potovanjih vsikdar za to, da je bilo pripravljeno zadosti gradiva, s čemer sem to, kar sem učil in razlagal, zatem tudi djanski razkazoval. Vendar je to večinoma bilo mogoče le tam, kjer sem se bavil dalje časa.

V prvi vrsti morali bi tedaj naše ljudstvo podučiti, gledé sort, katere ima saditi. Tudi v tej reči se neverjetno mnogo nespametnega stori. Navadno se godi tako-le:

Kmet, kateri je sprevidel, da se je treba sadjereje poprijeti, išče svéta, ker mu je na tem, da se delo s pametjo začne. Vendar, bodisi, da je naletel na človeka, ki sam malo o sadjereji razume druga, kakor jezičiti, ali pa je naletel na človeka, kateri mu iz samega sortoljubja ne more dati pravega nasveta, katere sorte naj sadi. Prvi mu našlobudra Bog zna, s čem nšesa polna, tako, da kmet prišedši domov, ne zna prav, kje bi sedaj začel; drugi zopet pozna (?) vse sorte, ter mu našteje od vsake kdo ve, koliko, se ve, da samo dobrih lastnosti, tako, da siromak na zadnje vendarle ne zna, katere bi volil.

Ali je pri takih razmerah čuda, da se sadi brezštevilno vsakojakih sadnih sort, ki se k večjemu potem izkažejo ali nesposobne za dotične krajevne razmere, ali pa nemajo sploh nikakove vrednosti? A če potem pride red kritike čez une „dobrotnike“, ki so vse to nasvetovali, potem se se ve, da vsaki, kolikor mogoče, zna se še izgovoriti.

Dandanes pri nas ni najti več kmeta, ki ne bi imel kolikor, toliko sadnega drevja, ter vsak iz med njih je gotovo vže večkrat prodajal sadje. Ako te tedaj kdo vpraša, katere sorte da naj sadi, treba mu staviti samo protivprašanje: katere je dosedaj najlepše prodal? Svetovati mu bode tedaj, naj one sorte sadi, katere je dosedaj tudi najlepše in najbolje prodajal. Izjema morala bi se v takem slučaju delati le tedaj, ako išti posestnik dosedaj res ni imel nijedne žlahtne sorte na svojem zemljišču, ter je svoje sadje dobro prodal samo iz uzroka, ker sadja v drugih krajih ni bilo in so kupci tedaj bili primorani, pokupiti ves sad, ki je ravno zrastle. V takem slučaju se ve, da morale bi se mu nasvetovati sorte, katere se v drugih krajih tudi v dobrih letih prodajo za dober denar in so tudi gledé zemlje in pod-

nilnica neobhodno potrebna, in je res njo dovolila, ter pravila odobrila, vkljub temu, da so napeli naši nasprotniki, ko so čuli, kaj da se snuje, vse žile, da preprečijo dovoljenje tega denarnega zavoda in obdržijo tako spodnještajarske Slovence še tudi znanprej v denarnem oziru vsaj deloma v svojih kreppljih. — Bili so tako gotovi, da se njim bo to posrečilo, da je Celjski župan dr. Neckermann v seji mestnega Celjskega zastopa bahato oznanjeval, da so se storili potrebni koraki zoper osnovanje Južnoštajarske hranilnice, in da so ti koraki imeli tudi zaželeni vspeh, tako, da iz te hranilnice v Celji ne boče nič!

Ali gospodje so se zmotili, in kmalo so imeli priloznost spoznati, da je bil njihov trud in njihov korak zastoj, kajti proti začetku julija t. l. razširila se je po časnikih vest, da je vlada dovolila, okrajnim zastopom v Sevnici, Gornjem gradu, Šoštanjju, Vranskem in v Šmarji da smejo Južnoštajarsko hranilnico osnovati in odpreti.

V upravni odbor Južnoštajarske hranilnice izvolilo je omenjenih pet okrajnih zastopov naslednje gospode in sicer: Vranski okraj: preč. g. Antona Balona, župnika, Jos. Musija in Ivana Gabrška na Vranskem, Lovra Baša notarja v Celji in dr. Ivana Gršaka v Ormoži, Gornjigraški okraj g. Ant. Goričarja v Mozirji, preč. g. dekana Lovra Potočnika v Gornjem gradu, Jurija Detečeka, notarja, Maksa Veršeca v Celji in dr. Jerneja Glančnika v Mariboru; Sevnški okraj: Franca Lenčeka na Blanci, Franca Veršeca, notarja v Sevnici, dr. Karla Gelingsheima, dr. Jos. Vrečko, oba v Celji in dr. Antona Žižek v Vojniku; Šmarski okraj: Franca Skaza v Šmarji, dr. Jos. Serneca, dr. Ludovika Filipiča, oba v Celji, g. Janeza Hausenbichlerja v Žalci, g. dr. Radaja, notarja v Mariboru; Šoštanjjski okraj: Ivana Vošnjaka v Šoštanjju, Franca Skubica v Velenji, Miha Vošnjaka, dr. Hrašoveca in dr. Ivana Dečka, vsi trije v Celji.

To so tako odlična imena, da je Južnoštajarska hranilnica v tako dobrih in zanesljivih ter spretnih rokah, da boljših Spodnještajarska nima. Ta imena so nam pa tudi porok, da bo ta nova hranilnica lepo rasla in krepko se razvijala! (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Vinorejci, pozor!

Nesrečna strupena rosa je letošnji vinski pridelek skoraj po celem Štajarji celo ali vsaj deloma uničila. Hudo bodo trpeli vinorejski okraji in treba bode zdatno pomoči od visoke vlade.

Da se pa to žalostanje vsaj nekaj olajša,

opozorimo s tem vse one občine, kojih gorice trpé po strupeni rosi, naj vložijo brž, ko mogoče, prošnje na c. kr. okrajna glavarstva, da se jim v smislu drž. zakona od dne 6. junija 1888 vsaj neki del od zemljarine odpiše. Minister za finance sme namreč določiti, da se, ako kak elementaren prigodek (strupena rosa in drugi) okvari prirodni sad, odpiše od zemljarine velikosti poškodbe primeren del pod naslednjimi uveti:

1. Da je sad ali donos poljedelstva bil uničen v taki razsežnosti, da je s tem večina kmetij v davkovni občini prizadeta in

2. da v oziru na posamezne kmetije od čistega donosa, kolikor ga po zemljarijskem operatu prihaja na poškodovane parcele, po večji ali manjši stopinji poškodila, gre na uničeno imetje več nego tretjina skupnega čistega donosa cele kmetije, ali

3. da so posamezni zemljiški posestniki od prirodnega donosa izgubili toliko, da so s tem za nekaj časa prišli v stisko.

Kolikor so nam splošnje razmere znane, dajo se skoraj obče vse tri omenjene točke po vseh vinorodnih okrajih uporabiti in zategadelj objavimo ta gotovo malo poznati zakon, da vbogi vinorejci tem potom vsaj nekaj pridobi! b.

Sejmovi. Dne 24. avgusta v Arveži, pri sv. Križi na Murskem polji, v Cmureku, v Središči, v Laškem trgu, v Slov. Bistrici in v Velenji. Dne 26. avgusta na Ljubnem in na Bregu v Ptujji. Dne 28. avgusta pri sv. Trojici v slov. gor., v Imenem in v Svičinji. Dne 29. avgusta na Muti, pri sv. Filipu, v Poličanah in v Žalci. Dne 30. avgusta na Hajdinji. Dne 31. avgusta v Št. Ilji, v Slov. Gradci, na Planini in v Poličanah.

Dopisi.

Od sv. Križa na Murskem polji. (Bralno društvo.) Marsikdo bi si domišljeval, da je naše bralno društvo še le na porodu, ker ni tako dolgo nobenega poročila o njem. Ali temu ni tako. Že 26. maja se je slovesno ustanovilo, razjasnil se je domoljubom in vrlim narodnjakom, kateri so vkljub slabemu vremenu precej mnogoštevilno se zbrali, imeniten pomen bralnega društva za posameznika in celi okraj: da naše društvo naj blažilno vpljiva na um in srce ter da naj nam vzgaja odločilne značaje, može in ne mevže, kateri ne bodo strepetali in se vpognili, ako jim kak gospod, kateri si domišljuje, da je v našem okraji vsemogočen, hoče svoje mnenje in samovoljno ravnanje vsiliti, in pa, da naj bo steber naši veri in narodnosti. Na to se je volil sledeči odbor: Č. g. Andrej Keček, predsednik, g. dr. Josip Lebar, pod predsednik, g. Janko Karba, blagajnik, g. Ant.